بسم الله الرحمن الرحيم

ئىسلام ئاۋازى

3- سان
(قوش ھەپتىلىك گېزىت)

بۇلاقتىن تامچە

الله تعالى مۇنداق دەيدۇ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ۞ وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ۞﴾.

ئايەتنىڭ تەرجىمىسى

«ئى مۇئمىنلەر! سەۋر ئارقىلىق ۋە ناماز ئارقىلىق ياردەم تىلەڭلار. الله ھەقىقەتەن سەۋر قىلغۇچىلار بىلەن بىللىدۇر [153]. الله نىڭ يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنى (يەنى شەھىدلەرنى) ئۆلۈك دېمەڭلار، بەلكى ئۇلار تىرىكتۇر لېكىن سىلەر بۇنى سەزمەيسىلەر [154]» (سۈرە بەقەرە 153-، 154- ئايەتلەر).

ئايەتنىڭ تەپسىرى

الله تعالى بۇ ئايەتتە سەۋرنى بايان قىلىپ، سەۋر ۋە ناماز بىلەن ياردەم تىلەشكە بۇيرۇدى. چۈنكى، بەندە نېئمەتنىڭ ئىچىدە ياشاپ، ئۇنىڭغا شۈكۈر قىلىدۇ ياكى جاپا - مۇشەققەتنىڭ ئىچىدە ياشاپ، ئۇنىڭغا سەۋر قىلىدۇ. بۇ ھەقتە پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دەيدۇ: «مۇئمىننىڭ ئىشى كىشىنى تولىمۇ ئەجەبلەندۈرىدۇ. ئۇنىڭ ھەممىلا ئىشى ياخشىدۇر لېكىن مۇئمىندىن باشقىلار ئۇنداق ئەمەس، پەقەت مۇئمىنلا شۇنداق. ئۇنىڭغا خۇشاللىق كەلسە شۈكۈر قىلىدۇ، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ياخشىدۇر. ئۇنىڭغا بىر يامانلىق يېتىپ قالسا سەۋر قىلىدۇ، بۇمۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ياخشىدۇر» (مۇسلىم توپلىغان).

كەلگەن مۇسىبەتلەرنى كۆتۈرۈشكە ئەڭ ياخشى ياردەمچى بولىدىغان نەرسە سەۋر بىلەن ناماز ئىكەنلىكىنى الله تعالى ئۆزىنىڭ: «سەۋر قىلىش، ناماز ئوقۇش ئارقىلىق (الله تىن) ياردەم تىلەڭلار. ناماز الله دىن قورققۇچىلار (يەنى كەمتەرلىك بىلەن الله قا بويسۇنغۇچىلار)دىن باشقىلارغا ھەقىقەتەن مۇشەققەتلىك ئىشتۇر» (سۈرە بەقەرە 45- ئايەت) دېگەن ئايىتىدە بايان قىلدى. سەۋر بىر نەچچە خىل بولىدۇ:

بىرىنچىسى، ھارام ۋە گۇناھ ئىشلارنى قىلماسلىق يولىدا كەلگەن جاپا - مۇشەققەتلەرگە سەۋر قىلىشتۇر.

ئىككىنچىسى، ئەمەل - ئىبادەت قىلىش يولىدا چەككەن جاپا - مۇشەققەتلەرگە سەۋر قىلىشتۇر. بۇ سەۋرنىڭ ساۋابى يۇقىرى بولىدۇ.

ئۈچىنچىسى، كەلگەن بالا - قازالارغا سەۋر قىلىشتۇر، بۇ خۇددى كەمچىلىكلەردىن مەغپىرەت تىلىگەنگە ئوخشاش ۋاجىبتۇر. بۇ ھەقتە ئابدۇراھمان ئىبنى ئەسلەم مۇنداق دەيدۇ:

«سەۋر ئىككى تۈرلۈك بولىدۇ: بىرىنچىسى، الله تعالى ياخشى كۆرگەن نەرسىنىڭ يولىدا (ئەمەل، ئىبادەتنىڭ يولىدا) ئۇ ئېغىر كەلسىمۇ سەۋر قىلىش. ئىككىنچىسى، الله تعالى يامان كۆرگەن نەرسىنىڭ يولىدا (يامان ئىشلارنى تاشلاش ئۈچۈن چەككەن جاپا - مۇشەققەتلەردە)، ئۇ يامان ئىشلارنى قىلىشقا كۆڭلى تارتسىمۇ ئۇنىڭغا سەۋر قىلىش. ئەگەر بىر كىشى مۇشۇنداق قىلالىسا، (الله تعالى خالىسا) ئۇ سەۋر قىلغۇچىلارنىڭ قاتارىدىن بولالايدۇ».

«الله نىڭ يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنى (يەنى شەھىدلەرنى) ئۆلۈك دېمەڭلار، بەلكى ئۇلار تىرىكتۇر». يەنى الله تعالى: «شەھىدلەر ئۆلگەندىن كېيىن قىيامەتكىچە بولغان ئارىلىقتا (الله تعالى تەرىپىدىن) رىزىق بېرىلىپ تىرىك ياشايدۇ» دەپ خەۋەر قىلدى.

بۇ ھەقتە ئىمام مۇسلىم توپلىغان ھەدىستە پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «شەھىدلەرنىڭ جانلىرى جەننەتنىڭ ئىچىدە خالىغان يەرگە ئۇچۇپ يۈرىدىغان يېشىل قۇشنىڭ پوكانلىرىدا بولىدۇ. ئۇ قۇش ئەرشكە ئېسىپ قويۇلغان قونداقلارغا كېلىپ قونىدۇ. ئۇلارغا سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭ نەزەر تاشلاپ: <سىلەر نېمىنى ئارزۇ قىلىسىلەر؟> دەپ سورايدۇ. ئۇلار: <ئى پەرۋەردىگارىمىز! سەن، سېنىڭ مەخلۇقاتلىرىڭنىڭ ئىچىدىن ھېچكىمگە بەرمىگەن نەرسىنى بىزگە بەرگەن تۇرساڭ (يەنە نېمە تەلەپ قىلارمىز> دەپ جاۋاب بېرىدۇ. (الله تعالى) بۇ سوئالنى ئۇلارغا قايتا قويىدۇ. ئۇلار (الله تعالى دىن) بىرەر نەرسە سورىمىسا، بولمايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، ئۇلار شەھىدلىكنىڭ ساۋابىنىڭ يۇقىرىلىقىنى كۆرگەنلىكى ئۈچۈن (الله تعالى دىن): <بىزنى دۇنياغا قايتۇرساڭ، بىز سېنىڭ يولۇڭدا (كاپىرلار بىلەن) ئۇرۇش قىلساق، يەنە قايتا ئۆلتۈرۈلسەك> دەپ سورايدۇ. ئاندىن (الله تعالى ئۇلارغا): <مەن ئۇلارنىڭ (يەنى شەھىدلەرنىڭ) دۇنياغا قايتماسلىقىنى پۈتۈۋەتكەن ئىدىم> دەپ جاۋاب بېرىدۇ».

پەيغەمبەر ﷺ يەنە مۇنداق دېگەن: «مۇئمىننىڭ روھى تاكى الله تعالى قەبرىدىن (ھەممە ئۆلۈكلەرنى) قوزغايدىغان كۈنى ئۇنى جەسىتىگە قايتۇرغۇچە جەننەتنىڭ دەرەخلىرىگە قونۇپ يۈرىدىغان بىر ئۇچار قۇشتۇر».

بۇ ھەدىس پۈتۈن مۇئمىنلەرنىڭ روھىنىڭ شۇنداق بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

دىنىي ئەھكاملار

ئەھلى سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسى ھەققىدە چۈشەنچە

(بېشى ئالدىنقى ساندا)

الله تعالى ئەلچىسىگە ئىتائەت قىلغانلىقنى ئۆزىگە ئىتائەت قىلغانلىق بىلەن باراۋەر قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾ «كىمكى پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىدىكەن، ئۇ الله قا ئىتائەت قىلغان بولىدۇ (چۈنكى پەيغەمبەر الله نىڭ ئەمرىنى يەتكۈزىدۇ). كىمكى (ئى مۇھەممەد!) سەندىن يۈز ئۆرۈيدىكەن، (بىلگىنكى) بىز سېنى ئۇلارغا كۆزەتچى (يەنى ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى كۆزىتىپ، ئەمەللىرىگە قاراپ ھېساب ئالغۇچى) قىلىپ ئەۋەتمىدۇق» (سۈرە نىسا 80- ئايەت).

الله تعالى يەنە پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلماسلىقنىڭ پۈتۈن ئەمەللەرنى بىكار قىلىۋېتىدىغانلىقىنى بايان قىلىپ دەيدۇ:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾ «ئى مۇئمىنلەر! الله قا ئىتائەت قىلىڭلار، پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىڭلار، ئەمەللىرىڭلارنى (كۇفرى، نىفاق ۋە رىيا بىلەن) بىكار قىلىۋەتمەڭلار» (سۈرە مۇھەممەد 33- ئايەت).

الله تعالى بىزنى پەيغەمبەر ﷺ نىڭ بۇيرۇقىغا قارشى چىقىشتىن توسۇپ مۇنداق دەيدۇ:

﴿وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ﴾ «كىمكى الله قا ۋە پەيغەمبىرىگە ئاسىيلىق قىلىپ، الله نىڭ قانۇنلىرىنىڭ سىرتىغا چىقىپ كېتىدىكەن، الله ئۇنى دوزاخقا كىرگۈزىدۇ، ئۇ دوزاختا مەڭگۈ قالىدۇ، خورلىغۇچى ئازابقا دۇچار بولىدۇ» (سۈرە نىسا 14- ئايەت).

الله تعالى بىزنى پەيغەمبەر ﷺ بۇيرۇغان نەرسىنى تۇتۇشىمىزغا ۋە چەكلىگەن نەرسىنى تەرك ئېتىشىمىزگە بۇيرۇپ مۇنداق دەيدۇ:

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ «پەيغەمبەر سىلەرگە بەرگەننى ئېلىڭلار، پەيغەمبەر چەكلىگەن نەرسىدىن چەكلىنىڭلار، الله تىن قورقۇڭلار، ھەقىقەتەن الله نىڭ ئازابى قاتتىقتۇر» (سۈرە ھەشر 7- ئايەتنىڭ بىر قىسمى).

الله تعالى بىزنى ھاياتىمىزنىڭ ھەممە ئىشلىرىدا رەسۇلۇللاھ ﷺ نى ھۆكۈم قىلدۇرۇشىمىزغا، رەسۇلۇللاھ ﷺ نىڭ ھۆكۈمىگە ۋە بۇيرۇقىغا مۇراجىئەت قىلىشىمىزغا بۇيرۇپ مۇنداق دەيدۇ:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ «(ئى مۇھەممەد!) پەرۋەردىگارىڭ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار (يەنى مۇناپىقلار) ئۆز ئارىسىدىكى دەتالاشقا سېنى ھۆكۈم چىقىرىشقا تەكلىپ قىلمىغۇچە، ئاندىن سېنىڭ چىقارغان ھۆكمىڭگە ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى قىلچە غۇم بولسىمۇ يوقالمىغىچە ۋە ئۇلار پۈتۈنلەي بويسۇنمىغىچە ئىمان ئېيتقان بولمايدۇ» (سۈرە نىسا 65- ئايەت).

الله تعالى بىزگە ئۆز پەيغەمبىرىنىڭ ئەگىشىشىمىز ۋە ئىقتىدا قىلىشىمىز ۋاجىب بولغان ئەڭ ئەۋزەل نەمۇنە ۋە ياخشى ئۈلگە ئىكەنلىكىنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ «سىلەرگە — الله نى، ئاخىرەت كۈنىنى ئۈمىد قىلغان ۋە الله نى كۆپ ياد ئەتكەنلەرگە — رەسۇلۇللاھ ئەلۋەتتە ياخشى ئۈلگىدۇر» (سۈرە ئەھزاب 21- ئايەت).

الله تعالى ئۆزىنىڭ رازىلىقىنى رەسۇلۇللاھ ﷺ نىڭ رازىلىقى بىلەن بىر يەردە كەلتۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ:

﴿يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ﴾ «ئەگەر ئۇلار راستلا مۇئمىن بولىدىغان بولسا، الله نى ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى رازى قىلىشلىرى كېرەك ئىدى» (سۈرە تەۋبە 62- ئايەت).

(الله خالىسا داۋامى كېلەركىساندا)

ھەدىس ئۈنچىلىرى

«تُعْرَضُ الفِتَنُ على القُلُوبِ عَرْضَ الحَصِيرِ عُوداً عُوداً فأيُّ قَلْبٍ اشْرِبَها نُكِتَتْ فِيهِ نُكْتَةٌ سَوْداءُ وأيُّ قَلْبٍ أنْكَرَها نُكِتَتْ فِيهِ نُكْتَةٌ بَيْضاءُ حَتَّى يَصِيرَ القَلْبُ أبْيَضَ مِثْلَ الصَّفا لا تَضُرُّهُ فِتْنَةٌ ما دَامَتِ السَّمَوَاتُ والأَرْضُ والآخَرُ أسْوَدَ مُرْبَدّاً كالكُوزِ مُجَخِّياً لا يَعْرِفُ مَعْرُوفاً ولا يُنكِرُ مُنْكَراً إلا ما أُشْرِبَ مِنْ هَوَاهُ» عن حذيفة (حم م).

ھۇزەيفە رضي الله عنه دىن نەقىل قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن:

«پىتنە - پاسات قەلبلەرگە خۇددى بورا توقۇلغاندەك توقۇلىدۇ. قايسى قەلبكە بەكرەك توقۇۋېتىلسە، ئۇنىڭغا بىر قارا چېكىت قويۇلىدۇ. قايسى قەلب ئۇنى رەت قىلسا، ئۇنىڭغا بىر ئاق چېكىت قويۇلىدۇ. شۇنداق قىلىپ ئىككى قەلب مەيدانغا كېلىدۇ. ئاق قەلب ياقۇتقا ئوخشاش نۇرلۇق بولۇپ، ئاسمان - زېمىن مەۋجۇت بولۇپ تۇرغانىغا قەدەر پىتنە ئۇنىڭغا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. يەنە بىرى قاپقارا بولغانلىقى ئۈچۈن، خۇددى دۈم كۆمتۈرۈلگەن كوزىغا ئوخشايدۇ. ئۇ ياخشىلىقنىمۇ، يامانلىقنىمۇ بىلمەيدۇ. پەقەت ھاۋايى - ھەۋەسىگىلا ئەگىشىدۇ (يەنى ھەقنى بىلەلمەيدۇ)» (مۇسلىم ۋە ئەھمەد توپلىغان).

ھەدىسنىڭ شەرھىيسى

ئىمام نەۋەۋى مۇنداق دەيدۇ: «كىمكى ھاۋايى - ھەۋەسكە ئەگەشسە ۋە مەئسىيەتلەرنى كەسىپ قىلسا، ئۇ ئادەمنىڭ قەلبىنى زۇلمەت قاپلايدۇ. ئىنساننىڭ قەلبىنى زۇلمەت باسقاندا، پىتنىگە چۈشۈپ قالىدۇ ۋە ئېزىپ كېتىدۇ. قەلبنىڭ مىسالى كوزىغا ئوخشاشتۇر. بۇ كوزا دۈم قويۇلسا ئىچىدىكى بارچە تۆكۈلۈپ كېتىدۇ، ئىچىگە ھېچنەرسە قاچىلانمايدۇ».

يۇلتۇزلار چىمىرلايدۇ

(بېشى ئالدىنقى ساندا)

ئەبۇ ئۇبەيدە رضي الله عنه بەتنى رابىغدا ئەبۇ سۇفيان (ئۇ 200 ئادەم بىلەن بىللە ئىدى ۋە قوماندانى ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇ جەھل ئىدى) بىلەن ئۇچراشتى ۋە ئىككى تەرەپ يىراقتىن كۈچ كۆرسىتىپ ئانچە - مۇنچە ئوق ئېتىشتى. بۇ كۈچ سىنىشىشتىن كېيىن ھەر قەۋم ئۆز ھالىتىگە چېكىندى، ئەمەلىي جەڭ بولمىدى. بۇ قېتىمقى ھەرىكەتتە مۇشرىكلار قوشۇنىدىن ئىككى كىشى (يەنى مىقداد ئىبنى ئەمرى بوھرانى بىلەن ئۇتبە ئىبنى غەزۋان مازىنىي رضي الله عنهما لار) مۇسۇلمانلار سېپىگە قوشۇلۇۋالدى. ئۇلار خېلى بۇرۇنلا مۇسۇلمان بولغان بولۇپ، بۇ قېتىم ئۇلار مۇشرىكلار بىلەن بىللە مۇسۇلمانلار تەرەپكە ئۆتۈۋېلىش ئامالىنى ئىزدەپ چىققانىدى.

ئۇبەيدە رضي الله عنه نىڭ بايرىقىمۇ ئاق رەڭلىك بولۇپ، ئۇنى مىستەھ ئىبنى ئۇساسە رضي الله عنه (مۇتەللىب جەمەتىدىن) كۆتۈرگەن ئىدى.

خەرار قوشۇنى

ھىجرىيىنىڭ 1- يىلى زۇلقەئىدە ئېيى (مىلادىيە 623- يىلى 5- ئاي)دا رەسۇلۇللاھ ﷺ سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رضي الله عنه باشچىلىقىدا 20 كىشىلىك ئاتلىق قوشۇننى قۇرەيشلەرنىڭ بىر كارۋىنىنى توسۇشقا ئەۋەتتى ۋە سەئىد رضي الله عنه غا خەراردىن ئۆتۈپ كەتمەسلىكنى ئالاھىدە تاپىلىدى.

قوشۇن ئۆلاغلىق ۋە پىيادىلىك يولغا چىقىپ، كۈندۈزى يوشۇرۇنۇپ، كېچىسى يول يۈرۈپ، بەشىنچى كۈنى سەھەردە خەرارغا

(ئاخىرى 2- بەتتە)

ئىسلام ئاۋازى
3- سان ھىجرىيە: 1437/10/03 مىلادىيە: 2016/07/08

قان كېتىشنىڭ تۈرلىرى

قان كېتىش، قاننىڭ قايسى تومۇردىن چىقىۋاتقانلىقىغا ئاساسەن تۆتكە بۆلىنىدۇ:

بىرىنچى، قىزىل قان تومۇردىن قان كېتىش. بۇ ۋاقىتتا قان فونتاندەك بېسىم بىلەن ئېتىلىپ چىقىدۇ، قان ئاچ قىزىل رەڭدە بولىدۇ، بۇ ئەڭ خەۋپلىك قان كېتىش ھېسابلىنىدۇ. بۇ ۋاقىتتا دەرھال قان توختىتىلمىسا ئۆلۈم، ئەڭ تۆۋىنى پالەچلىك مەيدانغا چىقىدۇ.

ئىككىنچى، كۆك قان تومۇردىن قان كېتىش. بۇ ۋاقىتتا قان توختىماستىن تۆۋەن بېسىم بىلەن ئېقىپ چىقىدۇ. قان توق قىزىل رەڭدە بولىدۇ. بۇ ئانچە خەۋپلىك ئەمەس چۈنكى توختىتىش ئاسان، مىنۇتىغا يوقىتىدىغان قان مىقدارى ئاۋۋالقىدىن ئاز ئەمما سەل قارالسا بۇمۇ ئۆلۈمگە ئېلىپ بېرىشى مۇمكىن.

(قىزىل قان تومۇردىن قان كېتىش)

(كۆك قان تومۇردىن قان كېتىش)

ئۈچىنچى، قىل قان تومۇرلاردىن قان كېتىش. بۇ ۋاقىتتا قان جاراھەت يۈزىنىڭ ھەممە يېرىدىن تەپچىپ چىقىدۇ. بۇنى توختىتىش ئاسان، خەتىرىمۇ يوق دېيەرلىك.

تۆتىنچى، بارلىق تومۇرلاردىن بىرلا ۋاقىتتا قان كېتىش. بۇ — قان كېتىشنىڭ ئىچىدە ئەڭ مۇرەككەپ ھالەت ھېسابلىنىدۇ. بۇ ۋاقىتتا جاراھەتتىكى قان كېتىشنىڭ تۈرىنى بىلىپ قان توختىتىش تەدبىرىنى قوللىنىش سەزگۈرلۈكنى تەلەپ قىلىدۇ. قان كېتىشنىڭ تۈرى خاتا باھالانسا بولۇپمۇ «قىزىل قان تومۇردىن قان كېتىش يوق» دەپ ھۆكۈم قىلىنسا ياكى كېسىلگەن تومۇر خاتا تاللانسا مۇسىبەت كېلىپ چىقىشى مۇمكىن.

قان توختىتىشنىڭ ئۇسۇللىرى

1. قىل قان تومۇرلاردىن قان كېتىشنى توختىتىش

قان توختىتىشتا ئەڭ ئاۋۋال يارىدارنىڭ يارىسىنىڭ دائىرىسى، چوڭلۇقى، تۈرىگە ئاساسەن يارىنىڭ ئۈستىدىكى كىيىمنى ئېھتىيات بىلەن كېسىمىز، يارىغا تەگمەيمىز چۈنكى بەزى يارىلانغان تومۇرلار يىرتىلىشى ياكى تېشىلىشى، قان قېتىپ ئىتىلىپ قالغان ئېغىزلار ئېچىلىپ كېتىشى، دەز كەتكەن سۆڭەكلەر سۇنۇشى ياكى پارچىلانغان بولسا چېچىلىپ كېتىشى، مۇسكۇللار يەنىمۇ يىرتىلىپ نېرىپلار ئۈزۈلۈشى مۇمكىن.

(الله خالىسا داۋامى كېلەركى ساندا)

الله قا شۈكۈر قىلىمەن

ئائىشە بىر قانچە كۈندىن بېرى ئۆيىدە ئاغرىپ يېتىپ قالغان ئىدى. خېلى ساقايغاندەك بولسىمۇ ئەمما ئانىسى ئۇنىڭ ياتماي ئورنىدىن تۇرۇپ كېتىشىگە رۇخسەت قىلماي ۋاتقان ئىدى. يەنە بىر ئاز دەم ئېلىشى، يېمەك - ئىچمەكلەرگە دىققەت قىلىپ، ئەسلىگە كېلىشى كېرەك ئىدى.

ئائىشەنىڭ كارۋىتى دەرىزىنىڭ يېنىدا ئىدى. كۈن بويى كوچىدا ئۆتكەن - كەچكەنلەرگە قاراپ ياتاتتى. كىتاب ئوقۇغاچ ئاتا - ئانىسى بىلەن پاراڭلىشاتتى، شۇنداقتىمۇ ئىچى قاتتىق پۇشۇپ كەتكەن ئىدى. تاماق يېيىشنى خالىمايتتى. بولۇپمۇ دورا يېيىشكە بەكلا ئۆچ بولۇپ كەتكەن ئىدى.

ئۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن ئائىشەنىڭ ئوقۇتقۇچىسى ئۇنى يوقلاپ كەلدى. ئائىشە بەكلا خۇشال بولدى.

ئوقۇتقۇچىسى ئائىشەنىڭ پىشانىسىگە سۆيدى. يېنىغا كېلىپ ئولتۇرۇپ، قانداقراق تۇرۇۋاتقانلىقىنى سورىدى.

ئائىشە كارۋاتتا يېتىۋېرىشتىن جاق تويۇپ كەتكەنلىكىنى، دورا يېيىشكە ئۆچ بولۇپ كەتكەنلىكىنى، تېزرەك ساقىيىپ ئورنىدىن تۇرۇشنى ئارزۇ قىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئوقۇتقۇچىسى ئائىشەنىڭ چاچلىرىنى سىلىغاچ، تېخىمۇ سەۋرچان بولۇشى كېرەكلىكى توغرىسىدا نەسىھەت قىلدى. ئائىشە جىمىپ كەتتى. بۇ نەسىھەت بەك خۇشياقمىغان ئىدى. ئوقۇتقۇچىسىدىن:

— خانىم، الله كېسەللىكنى نېمە ئۈچۈن ياراتقان بولغىيتتى؟ — دەپ سورىدى. ئوقۇتقۇچىسى:

— ساقلىقنىڭ قەدرىگە يېتىشىڭ، سەۋر قىلىشنى ئۆگىنىشىڭ ئۈچۈن، — دېدى كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ.

ئائىشە چۈشەنمىگەن ئىدى.

— قانداقسىگە؟ — دەپ سورىدى. ئوقۇتقۇچىسى:

— ماڭا قارا ئائىشە! بېشىمىزغا كەلگەن ھەر قانداق بىر كۆڭۈلسىزلىك بىزگە بىر نەرسىلەرنى ئۆگىتىش ئۈچۈندۇر. مەسىلەن، كېسەللىك ساقلىقنىڭ قەدرىنى ھېس قىلدۇرىدۇ، ئۇسسۇزلۇق بولسا سۇنىڭ قىممىتىنى. ئەگەر بۇلارنى ھېس قىلمىساق، قول ئىلكىدىكى نەرسىلەرنىڭ قىممىتىنى بىلەلمەيسەن، — دېدى. ئائىشە ئوقۇتقۇچىسىنىڭ سۆزىگە بېشىنى لىڭشىتىپ:

— شۇنداق! توغرا دەيسىز. مەنمۇ ساقلىقنىڭ قانچىلىك مۇھىم ئىكەنلىكىنى كېسەل بولغان چېغىمدىلا ئاندىن ھېس قىلدىم، — دېدى. ئوقۇتقۇچىسى:

— ئاپىرىن ئائىشە! بىر نەرسىنىڭ قىممىتىنى بىلمىسەك، ئۇنى بەرگۈچىگىمۇ لايىقىدا شۈكۈر قىلالمايمىز. سەن بۈندىن كېيىن سېنى ساغلام بىر قىز قىلىپ ياراتقان الله قا تېخىمۇ كۆپ شۈكۈر قىلىسەنغۇ دەيمەن. شۇنداق ئەمەسمۇ - يا؟ — دېدى. ئائىشە:

— شۇنداق! خانىم، شۇنداق! بۇنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمەن، — دېدى ئوقۇتقۇچىسىنىڭ كۆزلىرىگە قاراپ تۇرۇپ.

ئەمما بىر دەم ئويلانغاندىن كېيىن خىيالىغا بىر سوئال كەلدى ۋە سورىماي تۇرالمىدى:

— خانىم ئۇنداقتا بايلار الله قا تېخىمۇ كۆپ شۈكۈر قىلىشى كېرەك، شۇنداقمۇ؟!

— سەن ئويلاپ باق، ئەگەر بىر كىشى ئەما بولسا بىراق ناھايىتى كۆپ پۇلى بار بولسا، ئۇ بارلىق پۇلىنى دۇنيانى كۆرۈش ئۈچۈن (كۆزىنى ساقايتىش ئۈچۈن) خەجلىمەسمۇ؟! ياكى گاس بولسا، بارلىق مال - دۇنياسىنى ئاۋاز ئاڭلاش ئۈچۈن سەرپ قىلماسمۇ؟! — دەپ جاۋاب بەردى ئوقۇتقۇچىسى.

— ئەلۋەتتە خەجلەيدۇ - دە! — دېدى ئائىشە.

— ئۇنداقتا كۆرىدىغان كۆزى، ئاڭلايدىغان قۇلىقى، ماڭالايدىغان پۇتى بار بولغان ھەر قانداق جانلىق ئىنتايىن بايدۇر. ھەممىدىن ئاۋۋال تەپەككۇر قىلالايدىغان، ئەقلى بار ئىنسانلار...

— ئۇنداقتا مەنمۇ ناھايىتى باي! — دېدى ئائىشە.

— شۇنداق! سەن ناھايىتى باي شۇڭا الله قا شۈكۈر قىلىشىڭ كېرەك، — دېدى ئوقۇتقۇچىسى. ئائىشە:

— مەن ئەمدى بۈندىن كېيىن شىكايەت قىلمايمەن. الله قا شۈكۈر قىلغۇچى بىر بەندە بولىمەن، — دېدى.

ئوقۇتقۇچىسى ئائىشەنىڭ كىچىك قوللىرىنى تۇتۇپ، پېشانىسىگە مېھرى بىلەن سۆيۈپ قويدى ۋە:

— الله نىڭ ساڭا تېزرەك شىپا بېرىشىنى تىلەيمەن، — دېدى.

ئەسكەرتىش

قېرىنداشلىرىمىزنىڭ گېزىت، رادىئو ۋە ژۇرناللىرىمىزنى ماقالە، شېئىر، سەرگۈزەشتە، تارىخ، ئەسكىري تەلىم، جەڭ مەيدانىدىكى ئاجايىباتلار، تېببىي مەلۇماتلار... قاتارلىق ھەرخىل ژانىردىكى ئەسەرلەر بىلەن تەمىنلىشىنى سەمىمىي ئىلتىماس قىلىمىز.

بۇ گېزىتنى تارقىتىشقا ياردەملەشكەن، كۈچ چىقارغان ۋە قوللاپ - قۇۋۋەتلىگەن بارلىق قېرىنداشلىرىمىزغا الله تعالى نىڭ مەغپىرىتى، رەھمىتى ۋە بەرىكىتى بولسۇن! سالىھ دۇئالىرىڭلاردا مۇجاھىد قېرىنداشلىرىڭلارنى ئۇنۇتمىغايسىلەر!

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

■ 6- ئاينىڭ 26- كۈنى خىتاينىڭ خۇنەن ئۆلكىسى يېچاڭ ناھىيىسىدە 50 دىن ئارتۇق ئادەم ئولتۇرغان بىر يولۇچىلار ئاپتوبۇسىغا ئوت كېتىپ، ئازدېگەندىمۇ 35 ئادەم ئۆلۈپ، 21 ئادەم يارىلانغان.

■ 6- ئاينىڭ 27- كۈنى سۇرىيىنىڭ جەبەل تۈركمەن رايونىدا جامائىتىمىز مۇجاھىدلىرى كاپىرلارغا قارشى شىددەتلىك جەڭنى باشلىغان بولۇپ، بۇ جەڭ ئىككى كۈن داۋاملاشقان. بۇ ئىككى كۈن جەڭ قىلىش نەتىجىسىدە كاپىرلار كۆپ تالاپەت يېگەن. رۇس ئوفىتسېرىدىن 2 سى، بەشار ئەسەد ئوفىتسېرىدىن 5 ى قېرىنداشلىرىمىز ئاتقان توپ قورالدا جەھەننەمگە ئۇزىغان.

■ 6- ئاينىڭ 27- كۈنى باشلانغان سۇرىيىنىڭ جەبەل ئەكراد رايونىدىكى جەڭلەر جەريانىدا مۇجاھىد قېرىنداشلىرىمىز كاپىرلارنىڭ مۇھىم ئورۇنلىرىنى ئالغاندىن كېيىن داۋاملىق ئىلگىرىلەپ 7- ئاينىڭ 1- كۈنىگىچە كەنسابا يېزىسى، نەخشابا يېزىسى، ئەين قەنتارا يېزىسى، شىللىف يېزىسى ۋە ئەتراپتىكى مۇھىم ئىستراتېگىيىلىك ئېگىزلىكلەرنى فەتھ قىلغان. ئونلاپ كاپىرلار ئۆلتۈرۈلگەن، يارىلانغان ۋە ئەسىرگە چۈشكەن. 4 دانە T55 تىپلىق تانكا، 2 دانە ئەسكەر توشۇغۇچى BMP ۋە تانكا سوققۇچى كورنېت قاتارلىق ئېغىر - يېنىك تىپتىكى قورال - ياراغلار غەنىيمەت ئېلىنغان.

■ 6- ئاينىڭ 29- كۈنى مۇجاھىد قېرىنداشلىرىمىز سۇرىيىنىڭ ھەلەب شەھىرىنىڭ مەللەھ رايونىدا كاپىرلارغا قارشى كەڭ كۆلەملىك جەڭ باشلىغان بولۇپ، نەتىجىدە ئەرەب سۇلۇم يېزىسىنى فەتھ قىلغان. مۇجاھىد قېرىنداشلىرىمىز جەڭنى داۋاملاشتۇرۇپ ئالغا ئىلگىرىلىمەكتە.

■ 6- ئاينىڭ 30- كۈنى ئافغانىستان ئىسلامىي ئىمارىتى مۇجاھىدلىرى ئافغانىستاننىڭ پايتەختى كابۇلدا ساقچى مەكتەپنىڭ ئەسكەرلىرى چىققان ماشىنا ئەترىتىگە 2 قېتىم پىدائىيلىق ئەمەلىيىتى ئېلىپ بارغان. بىرىنچى قېتىملىق پىدائىيلىق، ماشىنا ئەترىتى يولدا كېتىۋاتقاندا ئېلىپ بېرىلغان بولۇپ، بۇ ئەمەلىيەتتىن كېيىن تاغۇت ئەسكەرلىرى ئەمەلىيەت ئېلىپ بېرىلغان جايغا يىغىلغان. ئارقىدىن تاغۇت قوشۇنلىرى بىر جايغا يىغىلىپ تۇرغان پەيتتە 2- قېتىملىق پىدائىيلىق ئەمەلىيىتى ئېلىپ بېرىشقا مۇۋەپپەق بولغان، نەتىجىدە 150 دىن ئارتۇق تاغۇت ئەسكەرلىرى جەھەننەمگە ئۇزىغان، 150 دىن كۆپرەكى يارىلانغان، 10 دانە ساقچى ماشىنىلىرى ۋەيران بولغان.

■ 7- ئاينىڭ 1- كۈنى سۇرىيىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان قەلەمۇن رايونىدا مۇجاھىد قېرىنداشلىرىمىز بەشار ئەسەد ئارمىيىسىنىڭ بىر دانە MG-23 تىپلىق كۈرەشچى ئايروپىلاننى ئېتىپ چۈشۈرۈپ، ئۇچقۇچىسىنى ئەسىر ئالغان.

■ 7- ئاينىڭ 1- كۈنىدىن باشلاپ شېۋىتسىيە ھۆكۈمىتى شېۋىتسىيىنىڭ تەسسىن رايونىدا نىقابنى چەكلەپ، كىمكى نىقاب كىيسە 8000 ياۋرۇغىچە جەرىمانە تۆلەيدىغانلىقىنى ئېلان قىلغان.

■ 7- ئاينىڭ 6- كۈنى يەمەن ئەلقائىدە مۇجاھىدلىرى يەمەننىڭ ئادان شەھىرىدىكى ھۆكۈمەت ئارمىيىسىنىڭ مۇئەسكىرىگە پىدائىيلىق ھۇجۇمى قىلغان. نەتىجىدە 10 نەپەر ئەسكەر ۋە گېنېراللار ئۆلگەن ۋە يارىلانغان.

■ 7- ئاينىڭ 7- كۈنى ئەششاباب تەشكىلاتى مۇجاھىدلىرى سومالىينىڭ دۇبلىي شەھىرى ئەتراپىدا كىنىيە ئەسكەرلىرىنىڭ ماشىنا ئەترىتىگە پىستىرما ئەمەلىيىتى ئېلىپ بارغان، نەتىجىدە 13 دىن ئارتۇق تاغۇت ئەسكىرى ئۆلگەن ۋە يارىلانغان، بىر دانە ماشىنا ۋەيران بولغان.

ئەرەب تىلى ئۆگىنىمەن

سۆزلۈكلەر		جۈملىلەر	
هَذَا	بۇ	هَذَا الرَّجُلُ صَغِيرٌ	بۇ ئەر كىچىك
هَذِهِ	بۇ (ئاياللىق)	هَذِهِ الْمَرْأَةُ صَغِيرَةٌ	بۇ ئايال كىچىك
هَؤُلاَءِ	بۇلار	هَؤُلاَءِ الرِّجَالُ كِبَارٌ	بۇ ئەرلەر چوڭ
ذَاكَ	ئاۋۇ	ذَاكَ الرَّجُلُ فَقِيرٌ	ئاۋۇ ئەر كەمبەغەل
تِلْكَ	ئاۋۇ (ئاياللىق)	تِلْكَ الْمَرْأَةُ فَقِيرَةٌ	ئاۋۇ ئايال كەمبەغەل
أُولَئِكَ	ئاۋۇلار	أُولَئِكَ الرِّجَالُ فُقَرَاءُ	ئاۋۇ ئەرلەر كەمبەغەل
غَنِيٌّ	باي (ئەرلىك)	هَذَا الرَّجُلُ غَنِيٌّ	بۇ ئەر باي
اَغْنِيَاءُ	بايلار	هَؤُلاَءِ الرِّجَالُ اَغْنِيَاءُ	بۇ ئەرلەر باي
فَقِيْرٌ	كەمبەغەل (ئەرلىك)	هَذَا الرَّجُلُ فَقِيرٌ	بۇ ئەر كەمبەغەل
فُقَرَاءُ	كەمبەغەللەر	هَؤُلاَءِ الرِّجَالُ فُقَرَاءُ	بۇ ئەرلەر كەمبەغەل
اِمْرَاَةٌ	ئايال	هَذِهِ الْمَرْأَةُ صَغِيرَةٌ	بۇ ئايال كىچىك
نِسَاءٌ	ئاياللار	هَؤُلاَءِ النِّسَاءُ صَغِيرَاتٌ	بۇ ئاياللار كىچىك

(بېشى 1- بەتتە)

يېتىپ باردى. ئۇلار ئەتىسى ئەتىگىنى كارۋاننىڭ بۇ يەردىن ئالدىنقى كۈنى ئۆتۈپ كەتكەنلىكىدىن خەۋەر تاپتى. سەئىد رضي الله عنه نىڭ بايرىقىمۇ ئاق رەڭدە بولۇپ مىقداد ئىبنى ئەمرى رضي الله عنه كۆتۈرگەنىدى.

ئەبۋائ ياكى ۋەددان غازىتى

ئەبۋائ (ياكى ۋەددان) ئارىلىقى يېقىن بولغان ئىككى ئورۇننىڭ نامى بولۇپ، بۇلارنىڭ ئارىلىقىدىكى مۇساپە 11 كىلومېتىر كېلىدۇ.

بۇ غازات ھىجرىيىنىڭ 2- يىلى سەپەر ئېيى (مىلادىيە 623- يىلى 8- ئاي)دا ئېلىپ بېرىلغان. بۇ غازاتتا پىيادىلىك ۋە ئۇلاغلىق بولۇپ، مۇسۇلمانلارنىڭ سانى 200 كىشى ئىدى. بۇ غازاتقا رەسۇلۇللاھ ﷺ ئۆزى بىۋاستە قوماندانلىق قىلغان بولۇپ، مەدىنىدە ئۆز ئورنىغا سەئىد ئىبنى ئۇبادە رضي الله عنه نى قالدۇرۇپ، قۇرەيشلەرنىڭ بىر كارۋىنىنى توسۇش ئۈچۈن چىقتى. ھەتتا ۋەددان دېگەن يەرگىچە باردى. بۇ قېتىممۇ ئۇرۇش بولمىدى. بۇ غازاتتا رەسۇلۇللاھ ﷺ ئەمر ئىبنى مەخشى ئەلزەمەرى بىلەن ئىتتىپاقداشلىق كېلىشىمى ئىمزالىدى. بەنى زەمرە قەبىلىسى مۇشرىك ئىدى. ئەمر شۇ چاغدا بەنى زەمرە قەبىلىسىنىڭ باشلىقى ئىدى. كېلىشىمنامىنىڭ تولۇق تېكىستى تۆۋەندىكىچە: «بۇ — الله نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ﷺ نىڭ بەنى زەمرە خەلقىگە يېزىپ بەرگەن ئەھدىنامىسىدۇر. بەنى زەمرە خەلقى الله نىڭ دىنىغا قارشى ھەرىكەت قىلمىسىلا، دېڭىز قۇرۇپ قالمىسىلا، ئۇلارنىڭ مال - مۈلكى ۋە ھاياتىنىڭ بىخەتەرلىكى تولۇق كاپالەتكە ئىگە قىلىنىدۇ. دۈشمەنگە قارشى ياردەم بېرىلىدۇ ۋە پەيغەمبەر ﷺ مۇ ئۇلارنى ياردەمگە چاقىرسا، ئۇلار چاقىرىققا ئاۋاز قوشىدۇ، ۋەسسالام».

مانا بۇ رەسۇلۇللاھ ﷺ ئېلىپ بارغان تۇنجى غازات بولۇپ، مەدىنىدىن يولغا چىقىپ 15- كۈنى قايتىپ كەلگەن. بايراقنىڭ رەڭگى يەنىلا ئاق بولۇپ ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىپ رضي الله عنه كۆتۈرگەنىدى.

بەۋات غازىتى

ھىجرىيىنىڭ 2- يىلى رەبىئۇلئەۋۋەل ئېيى (مىلادىيە 623- يىلى 9- ئاي)دا رەسۇلۇللاھ ﷺ ساھابىلەردىن 200 كىشىنى ئەگەشتۈرۈپ قۇرەيشلەرنىڭ بىر كارۋىنىنى توسۇش ئۈچۈن چىقتى. كارۋاندا ئۇمەييە ئىبنى خەلەف جۇمەھى ۋە يەنە 100 دەك ئادەم، مال ھېساۋىدا 2500 تۆگە بار ئىدى.

رەسۇلۇللاھ ﷺ قوشۇن بىلەن رىزۋا تەۋەلىكىدىن بەۋات دېگەن يەرگىچە يېتىپ باردى ئەمما ئۇلارنى ئۇچرىتالمىدى. ئۇ بۇ قېتىم مەدىنىدە ئۆز ئورنىغا سەئىد ئىبنى مۇئاز رضي الله عنه نى قالدۇردى ۋە ئاق رەڭلىك بايراقنى سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رضي الله عنه غا تۇتقۇزغانىدى.

سەفۋان غازىتى

ھىجرىيىنىڭ 2- يىلى رەبىئۇلئەۋۋەل ئېيى (مىلادىيە 623- يىلى 9- ئاي)دا كورز ئىبنى جابىر فىھرى مۇشرىكلاردىن بىر قانچە قاراقچى بىلەن مەدىنە يايلىقىغا ھۇجۇم قىلىپ بىر بۆلۈك چارۋا ۋە قوي - تۆگىلەرنى بۇلاپ كەتتى. رەسۇلۇللاھ ﷺ بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن ساھابىلەردىن 70 كىشى بىلەن ئۇنى قوغلاشقا ئاتلاندى. ھەتتا بەدر تەۋەلىكىدىن سەفۋان دېگەن يەرگىچە قوغلاپ باردى لېكىن كورز ۋە ئۇنىڭ ئادەملىرىنى قولغا چۈشۈرەلمەي قايتىپ كەلدى. بۇ غازات «بىرىنچى بەدر غازىتى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ. بۇ قېتىمقى غازاتتا مەدىنىدە ئۆز ئورنىغا زەيد ئىبنى ھارىس رضي الله عنه نى قالدۇرۇپ قويدى ۋە بايراقنىڭ رەڭگى ئاق بولۇپ، ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رضي الله عنه غا تۇتقۇزغانىدى.

ئۇشەيرە غازىتى

ھىجرىيىنىڭ 2- يىلى جۇمادىيەلئەۋۋەل ياكى جۇمادىيەلئاخىر ئېيى (مىلادىيە 623- يىلى 11- ياكى 12- ئاي)دا رەسۇلۇللاھ ﷺ مۇھاجىرلاردىن تەشكىللەنگەن 150 كىشى (200 ئىدى دەپمۇ قارىلىدۇ) بىلەن 30 تۆگىگە نۆۋەتلىشىپ مىنىپ، قۇرەيشلەرنىڭ شامغا ماڭغان بىر كارۋىنىنى توسۇشقا ئاتلاندى. بۇ غازاتقا چىقىش ياكى چىقماسلىقنى رەسۇلۇللاھ ﷺ مۇسۇلمانلارنىڭ ئىختىيارىغا قويدى.

رەسۇلۇللاھ ﷺ كارۋاننىڭ نۇرغۇن ماللارنى ئېلىپ مەككىدىن يولغا چىققانلىقى توغرىسىدا مەلۇمات تاپشۇرۇۋالغانىدى. شۇڭا، ئۇ جىددىي يول يۈرۈپ زۇلئۇشەيرە دېگەن يەرگە يېتىپ باردى لېكىن كارۋاننىڭ بىر قانچە كۈن ئىلگىرى بۇ يەردىن ئۆتۈپ كەتكەنلىكى مەلۇم بولدى. مانا بۇ كارۋان كېيىن شامدىن قايتىپ كېلىشتە رەسۇلۇللاھ ﷺ ئالدىنى توسۇش ئۈچۈن چىقىپ، چوڭ بەدرى غازىتىنى كەلتۈرۈپ چىقارغان كارۋاندۇر. ئىبنى ئىسھاقنىڭ رىۋايىتىدە «رەسۇلۇللاھ ﷺ جۇمادىيەلئەۋۋەلنىڭ ئاخىرلىرى يولغا چىقىپ جۇمادىيەلئاخىرنىڭ باشلىرى قايتىپ كەلگەن» دېيىلىدۇ. ئېھتىمال، بۇ تارىخشۇناسلارنىڭ مۇشۇ غازاتنىڭ ۋاقتىنى بېكىتىشتىكى قاراشنىڭ ئوخشىماسلىقى بولسا كېرەك. بۇ غازاتتا رەسۇلۇللاھ ﷺ بەنى مۇدلىج قەبىلىسى ۋە ئۇلارنىڭ ئىتتىپاقداشلىرى بولغان بەنى زەمرە قەبىلىلىرى بىلەن ئۆزئارا تاجاۋۇز قىلىشماسلىق كېلىشىمى ئىمزالىدى. ئۇ قەبىلىلەر مۇشرىك ئىدى. رەسۇلۇللاھ ﷺ ئۆز ئورنىغا مەدىنىدە ئەبۇ سەلىمە ئىبنى ئابدۇلئەسەد رضي الله عنه نى قالدۇرغانىدى. بۇ غازاتتىكى بايراقمۇ ئاق رەڭلىك بولۇپ، ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىپ رضي الله عنه كۆتۈرگەنىدى.

(الله خالىسا داۋامى كېلەركى ساندا)

ئىسلامى خىلاپەت ۋە ختاي كاپىرلىرى

ئىبراھىم مەنسۇر

پەيغەمبەر ﷺ ئۆز قولى بىلەن قالدۇرغان ئىسلامىي خىلاپەت ئەمىرۇلمۇئمىنىن ئوسمان رضي الله عنه نىڭ ۋاقتىغا كەلگەندە، تا غەربىي تۈركىستان بىلەن خۇراساننىڭ چېگرا ھۇدۇدلىرىغىچە كېڭەيدى. مىلادىيە 652- يىلى بەسرىلىك ئەمىر ئابدۇراھمان ھىرات ۋە مەرۋىنى فەتھ قىلدى، 667- يىلى زىيار بىننى ئەبھىلى غەربىي پامىر ۋە ئامۇ دەرياسىنىڭ جەنۇبىنى فەتھ قىلدى، 674- يىلى ئۇنىڭ ئوغلى ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى زىيار بۇخارانى فەتھ قىلدى، 676- يىلى سەئىد ئىبنى ئوسمان سەمەرقەندنى فەتھ قىلدى. شۇنىڭ بىلەن غەربىي تۈركىستاننىڭ ھەممىسى ئىسلامىي خىلاپەت ئاستىغا كىردى. ئەمما ئەمىرلەر ئارىسىدىكى ئىختىلاپ ۋە 679- يىلدىن 745- يىلغىچە دەۋر سۈرگەن كېيىنكى تۈرك خانلىقى بىلەن 672- يىلدىن 846- يىلغىچە دەۋر سۈرگەن ئورخۇن ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ بىرلەشمە ھۇجۇمى سەۋەبلىك مۇجاھىدلار قوشۇنى غەربىي تۈركىستاننى پۈتۈنلەي قولدىن بېرىپ چېكىنىپ ئامۇ دەرياسىدىن ئۆتۈپ كەتتى. مىلادىيە 706- يىلى قۇتەيبە ئىبنى مۇسلىم غەربىي تۈركىستانغا قايتىدىن قوشۇن تارتتى ۋە 713- يىلىغىچە غەربىي تۈركىستاننى مۇكەممەل ئازاد قىلدى. بۇنىڭ بىلەن 661- يىلىدىن 750- يىلىغىچە دەۋر سۈرگەن ئۇمەۋىيە خىلاپىتى كېيىنكى تۈرك خانلىقى ۋە ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ غەربىي تۈركىستاننى ئاساس قىلغان مۇئەييەن زېمىننى كېسىپ ئېلىپ ئۇلارنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىغا كۈچلۈك تەھدىت پەيدا قىلدى ۋە بۇ ئىككى خانلىقنىڭ ھامىيلىقىدا تۇرۇۋاتقان، 618- يىلىدىن 905- يىلىغىچە مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان ختايلارنىڭ تاڭ سۇلالىسى قاتتىق بىر ئەسكىرىي سىقىم ئىچىدە قالدى. بۇ قاتمال سىياسىي ۋەزىيەت يۇقىرىقى ئۈچ دۆلەتنى خىلاپەتكە قارشى بىرلەشمە قوشۇن تەشكىللەش ۋە غەربىي تۈركىستاننى قايتۇرۇۋېلىپ، خىلاپەتنى تۈرك زېمىنىدىن قوغلاپ چىقىرىش ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىشقا مەجبۇر قىلدى. بۇ جەرياندا ختاي كاپىرلىرى ئۈچ قېتىم بۇ بىرلەشمە ھەربىي ھەرىكەتكە قاتناشتى. ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

(1) 715- يىلى قوماندان كاپىر جاڭشاۋخاۋنىڭ رەھبەرلىكىدە 10 مىڭ كىشىلىك قوشۇن چىقىرىپ، مۇجاھىدلار بىلەن پەرغانىدە ئۇرۇش قىلدى، ئۇرۇش مۇجاھىدلارنىڭ غەلىبىسى بىلەن ئاخىرلاشتى. ختاي كاپىرلىرى باشقىلار بىلەن بىرگە مەغلۇپ بولدى.

(2) 717- يىلى قايتا قوشۇن چىقىرىپ مۇجاھىدلار بىلەن پەرغانىدە يەنە ئۇرۇش قىلدى. ئۇرۇش مۇجاھىدلارنىڭ غەلىبىسى بىلەن ئاخىرلاشتى، ختاي باشقىلار بىلەن بىرگە يەنە مەغلۇپ بولدى.

(3) 751- يىلى ختايلار يەنە بۇ بىرلەشمە ھەرىكەتكە كاپىر قوماندان گاۋشەنجىنىڭ رەھبەرلىكىدە 70 مىڭ كىشىلىك قوشۇن چىقىرىپ تالاس (يەنى ھازىرقى قازاقىستاننىڭ جامبۇل رايونى)دا مۇجاھىدلار بىلەن جەڭ قىلدى، جەڭ يەنىلا مۇجاھىدلارنىڭ غەلىبىسى بىلەن ئاخىرلاشتى ۋە نۇرغۇن ختاي ئەسكەرلەر ئەسىرگە چۈشتى.

745- يىلى كېيىنكى تۈرك خانلىقىنىڭ ئورخۇن ئۇيغۇر خانلىقى تەرىپىدىن پۈتۈنلەي يوق قىلىنىشى، مىلادىيە 8- ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىغا كەلگەندە ئورخۇن ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ ناھايىتى كۈچلۈك ئىچكى - تاشقى كىرزىسقا يېتىپ يىقىلىش گىردابىغا بېرىپ قېلىشى، ئىچكى ئۇرۇش تۈپەيلىدىن ۋە ئۇيغۇر - تىبەتلەرنىڭ ھۇجۇمىدىن ھالسىرىغان ختايلارنىڭ ئۈۋىسىدىن چىقالمايدىغان زەئىپ بىر دۆلەتكە ئايلىنىپ قېلىشى سەۋەبلىك، بۇ ئۈچ دۆلەتنىڭ غەربىي تۈركىستانغا قارىتا ئېلىپ بېرىۋاتقان قەرەللىك ھەربىي يۈرۈشى پۈتۈنلەي توختاپ قالدى. بۇنىڭ بىلەن غەربىي تۈركىستان ئىسلامىي خىلاپەت تەۋەلىكىدە تىنچ بىر گۈللىنىش باسقۇچىغا كىردى، شۇنىڭدىن تاكى 1940- يىللارغا كەلگىچە ختاي خەلقى قۇللۇق، زەئىپلىك ھەمدە شەرقىي تۈركىستان مۇسۇلمانلىرىنىڭ ئۇلارنى قاتتىق توسۇپ تۇرۇشى سەۋەبلىك مۇسۇلمان دۇنياسىغا نىسبەتەن ھېچقانچە ئەكس تەسىر كۆرسىتەلمەيدىغان ھالەتتە ياشاپ كەلدى، بۇ مۇنداق ئىككى تۈرلۈك روھىي ھالەتنىڭ شەكىللىنىشىگە سەۋەب بولدى: بىرىنچى، ختايلارغا نىسبەتەن بىلمىگەن ئۇممەت ئۇلارنى «ياۋاش، مۇسۇلمانلارغا نىسبەتەن خەتەرسىز بىر خەلق» دېگەن تۇيغۇغا كېلىپ قالدى؛ ئىككىنچى، ختاي كاپىرلىرى تەخمىنەن 1300 يىلدەك ئۇزۇن تارىخى جەرياندا خەلقئارالىق مۇجاھىدلار قوشۇنى بىلەن ئۇچرىشىپ باقمىغاچقا، مۇجاھىدلارغا نىسبەتەن مەنسىتمەسلىك، كىچىك ساناش نۇقتىنەزىرى ختاي ھۆكۈمىتى ۋە خەلقىدە ئومۇمىيۈزلۈك بىر پىكىرگە ئايلاندى.

1949- يىلى 10- ئاينىڭ 1- كۈنى كوممۇنىستلار رەھبەرلىكىدىكى ختاي خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ قۇرۇلۇشى بىلەن ختاي خەلقى تارىختىكى ئەڭ قۇدرەتلىك بىر باسقۇچقا كىردى. مۇرتەد دۆلەتلەرنىڭ ھەربىي جەھەتتە خېلىلا قۇدرەتلىك بولغان ختايدىن ياردەم ئېلىپ يەھۇدىي ناسارالارغا تاقابىل تۇرۇشنى ئارزۇ قىلىشى مۇجاھىدلارغا نىسبەتەن ختايلارنىڭ خورىكىنى يەنە بىر پەللە ئۆستۈرۈپ قويدى. ئۇلارنىڭ ختايلارنى «ئىشچان خەلق» دەپ تونۇشى ھەم ئۇلاردىن ياردەم سوراشنى «ھازىرقى ۋەزىيەتنىڭ تەلىپى» دەپ قارىشى، تەخمىنەن 1300 يىللىق ئۇزاق ۋاقىت ئىچىدە كۈچلۈك بىر خەلقئارالىق مۇجاھىدلار قوشۇنى بىلەن ئۇچرىشىپ باقمىغاچ ھەمدە ئۇممەت بۈگۈن سىياسىي زەئىپلىككە گىرىپتار بولغاچ، ختايلارنىڭ مۇجاھىدلارغا نىسبەتەن مۇتەكەببىر بىر پوزىتسىيىدە بولۇشى، ختايلارغا قارشى ئېلىپ بېرىلىدىغان جىھادىي ھەرىكەتكە نىسبەتەن ھەر تۈرلۈك پىكرىي مۇجمەللىكلەرنى پەيدا قىلغان بىر پەيتتە، بارلىق ئارتۇق پىكرىي ئېقىملارنى بىر يانغا قايرىپ قويغان ختايلارنىڭ كۈچلۈك رەقىبى بولغان «تۈركىستان ئىسلام پارتىيىسى» مەيدانغا چىقتى. بۇ ئىسلامىي جامائەتنىڭ قولى ئارقىلىق مۇلھىد ختاي كاپىرلىرىنىڭ مۇسۇلمانلارغا نىسبەتەن ئەشەددى رەقىبلىكى، ئۇنىڭدىن ئېلىنىدىغان ياردەمنىڭ ۋاقىتلىق بىر ئېزىتقۇ ئىكەنلىكى الله نىڭ ياردىمى بىلەن پۈتۈن دۇنياغا پاش بولدى ۋە چوقۇم يەنىمۇ پاش بولىدۇ. خەلقئارادىكى ئۆزىنىڭ قېرىنداشلىرىنى ختايلارغا قارشى جىھاد مەيدانىغا سۆرەپ كىرگۈچى پاراۋۇز بولغان «تۈركىستان ئىسلام پارتىيىسى» ختاي كوممۇنىستلىرىغا مۇجاھىدلارنىڭ ۋە ئۇممەتنىڭ كۈچىنى ئېسىدىن قىيامەتكىچە كۆتۈرۈلمەيدىغان تەرىزدە كۆرسىتىپ قويىدۇ، ختاي كاپىرلىرى بىلەن ئىسلام ئۇممىتىنىڭ 1300 يىل ئاۋۋالقى شەرەپلىك جەڭ تارىخى يېقىن كەلگۈسىدە يەنە يېڭى بىر شەكىلدە تەكرارلىنىپ ئۆتىدۇ ئىنشائاللاھ.

ئائىلىسىكى رېتسېپلار

قەۋزىيەتتىن قۇتۇلۇشنىڭ ئاددى چارىسى

چوڭ تەرەتنى قىسىۋېلىش چوڭ ئۈچەي راكىنى پەيدا قىلىدۇ. چوڭ تەرەتنى ھەيدەيدىغان يېمەكلىكلەر:

1. يېمەكلىك تالاسى مول بولغان قارا ئاشلىق ۋە سەي - كۆكتات

ئاقارتىلغان ئۇننى ئاز ئىستېمال قىلىپ، قوناقنى كۆپرەك يېيىش. سەۋزە، پالەك، تاتلىقياڭيۇ، نەشپۈت قاتارلىق سەي - كۆكتات ۋە مېۋىلەرنىمۇ كۆپ ئىستېمال قىلىش لازىم.

2. سۇ

ئورۇندىن تۇرۇپ ئازراق ۋاقىتتىن كېيىن سۇ ئىچسە، سۇنىڭ ھەممىسى ئىنچىكە ئۈچەي تەرىپىدىن سۈمۈرۈلۈپ كېتىدۇ. ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئىككى ئىستاكان سۇ ئىچىش بىر قەدەر مۇۋاپىق. ئىلمان سۇغا قارىغاندا سوغۇق سۇ ئۈچەينى بەكرەك غىدىقلايدۇ شۇڭا سوغۇق سۇ ئىچسە تېخىمۇ ياخشى.

3. دانلىق زىرائەت ۋە پۇرچاقلار

ئادەتتىكى گۈرۈچ ۋە قىزىل پۇرچاقنى كۆپرەك ئىستېمال قىلىش كېرەك. پۇرچاقنىڭ ھەممىسىدە مول يېمەكلىك تالالىرى بولىدۇ. دائىم يەپ بەرگەندە يېتەرلىك مىقداردىكى سۇيەتلىك ئاقسىل ۋە ۋىتامىنلارغا ئېرىشكىلى بولىدۇ.

4. ئالما

قەۋزىيەت بولغاندا ئالما شۆپۈكىنى ئاقلىماي يېسە، ئىچى سۈرۈپ قالغاندا ئالمىنىڭ شۆپۈكىنى ۋە دادۇرنى يېسە (إن شاءالله) تېخىمۇ ئۈنۈم بېرىدۇ.

5. قېتىق

ئادەتلەنگەن قەۋزىيەتكە گىرىپتار بولغانلار قېتىقنى ھەر كۈنى ئىچىپ تۇرۇشى لازىم.

ئۆلۈم توغرىسىدا

ئابدۇلەتىف رحمه الله

ئى ئۆلۈم! بۇ كېچە سېنىڭ بىلەن سىرداشماقچىمەن. سەن توغرىسىدا تەمكىن ئولتۇرۇپ، بىر ھازا پىكىر قىلماقچىمەن. توغرا، سەنمۇ الله ياراتقان بىر مەخلۇقسەن. سەن يېگانە الله نىڭ ئىزنى بىلەن سىلجىيسەن. سەن نۇرغۇن كىشىلەر تەييارلىقسىز تۇرغان ھالەتلەردە كېلىپ قورقۇتىسەن. سېنىڭ قەلبىمدىكى تۇنجى ئىزنايىڭنى ئەسلىسەم، چوڭ ئانامنىڭ ۋاپاتىدا ئاكىلىرىمنى ئۆيدىكى تاملارغا ئۇرغۇزۇپ، يىغلىتىۋەتكەن ئىدىڭ. شۇنىڭ ئۈچۈن بولسا كېرەك، سېنى يامان كۆرەتتىم. سەن كىشىلەرنى قىپيالىڭاچ يېگانە ھالدا قەبرىلەرگە مۆپتىلا قىلىسەن. دوستلارنى، قېرىنداشلارنى بىر - بىرىدىن جۇدا قىلىسەن. ھايات قالغانلار بولسا، ئۇلارنى قەبرىلىرىگە كۆمۈپ قويۇپلا رەھىمسىزلەرچە شۇ چۆل - باياۋانلارغا يالغۇز تاشلاپ كېتىدۇ ۋە بۇ ئېچىنىشلىق مىنۇتلارنى تېزراق ئۇنتۇپ كېتىشكە تىرىشىدۇ. قىسقىسى، ھاياتلىقىدا قان - قېرىنداش ياكى دوست - بۇرادەر بولۇشۇپ، شۇنچە ئىناق - ئىجىل ئۆتكەن بۇ ئىنسانلار سەن تۈپەيلى ئادا - جۇدا بولۇپ، ئۆزئارا ئۇنتۇشۇپ كېتىدۇ، مەن بولسام بۇلارنى ھەرگىز قوبۇل قىلالمايتتىم. سېنىڭ مانا شۇنداق ئۆزگىچە خۇسۇسىيەتلىرىڭ سەۋەبىدىن بولسا كېرەك، ساڭا بىر خىل قورقۇش ئىلكىدە قىزىقاتتىم. بىر تەرەپتىن سېنىڭ ھامان بىر كۈنى مېنىمۇ چۆل - باياۋانلارغا يالغۇز، يالىڭاچ تاشلىۋېتىشىڭدىن ئەندىشە قىلسام، يەنە بىر تەرەپتىن سەن كەلگەندىن كېيىن بولىدىغان ئىشلارنى ئويلاپ ئايغىنى چىقىرالمايتتىم.

الله قا چەكسىز مەدھىيلەر بولسۇنكى، مەن بىر چاقىرغۇچىنىڭ: «الله قا ئىمان ئېيتىڭلار! ئۇنىڭ ھەممە ئىنسانلارنى توپلايدىغان مەھشەر كۈنىگە ئىمان ئېيتىڭلار!» دېگىنىدەك نىجاتلىق ئۈزۈندىلىرىنى ئاڭلاپ قالدىم. الله قا چەكسىز ھەمدىلەر بولسۇنكى، مەن ھىدايەت قىلىندىم. مانا شۇ سەۋەبلىك سېنىڭ ھەقىقى ماھىيىتىڭ ماڭا پاش بولۇپ قالدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئىنسانلىق خۇلقۇم بىلەن سېنىڭ ئالدىڭدا ئانچە - مۇنچە قورقۇپ تۇرسامىمۇ لېكىن چوڭ غېمىم بولغان ئۆلگەندىن كېيىن نەگە بېرىپ نەدە تۇرىدىغانلىقىم ماڭا ئايدىڭلىشىپ كەتكەن ئىدى. ئەسلىدە سەن، مەن ۋە باشقا ئىنسانلار ئويلىغاندەك ئۈنچىۋالا قورقۇنچلۇق نەرسە ئەمەس ئىكەنسەن. ھەقىقىي قورقۇشقا تېگىشلىك بولغىنى — سېنى ۋە مېنى ياراتقان ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ۋە ئۇنىڭ ئازابى ئىكەن ئەمەسمۇ! ئۇنىڭ ئۈستىگە سەن، الله پۈتۈپ قويغان ۋاقىتتىن زەررىچە ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ كەلمەيدىكەنسەن. ئەمدىلىكتە بولسا سېنىڭ ماڭا يېتىپ كېلىشىڭدىن ئىلگىرى ياخشى ئەمەللەرنى كۆپلەپ قىلىپ، ئاخىرەتلىكىم ئۈچۈن ياخشى تەييارلىق قىلىۋېلىشىم كېرەكلىكىنى تونۇپ يەتتىم.

خاتاكار، ئاجىز ۋە ئازغۇچى ئىنسان بولۇش سۈپىتىم بىلەن، بۇ ياخشى ئىشلارنى ۋۇجۇدتقا چىقىرىشتا يەنىلا رەببىمگە يېلىندىم. ھەقىقەتەن رەببىمنى ماڭا ئەڭ يېقىن، دۇئايىمنى ئاڭلاپ تۇرغۇچى، نىيەت - ئەمەللىرىمنى كۆرۈپ تۇرغۇچى تاپتىم، ئۇ ماڭا رەھىم قىلىپ ھىجرەت ۋە جىھاد نېئمەتلىرىنى نېسىپ قىلدى.

شۇ كۈنلەردە كاپىرلارنى خارۇ - زار قىلغان، مۆئمىنلەرگە ئىززەت بېغىشلىغان بۇ جىھاد مەيدانىدا بولسا، سېنىڭ ئىشىڭ ماڭا باشقىچىرەك تۇيۇلۇۋاتاتتى. مەن ھەممە ئادەمنى ماڭا ئوخشاش سېنىڭ كېلىشىڭنى كۈتۈپ ئولتۇرىدۇ، سەن كەلگىچە تاقىتىنىڭ يېتىشىچە ياخشى ئەمەل قىلىدۇ دەپ ئويلايتتىم لېكىن بۇ مەيداندا سېنىڭ ئىشقىڭدا كۆيۈپ ياندىغان، بەلكى سېنى قوغلاپ يۈرىدىغان بىر قىسىم كىشىلەرنى ئۇچراتتىم. ئەجەبا بۈگۈنكى كۈندە دەۋر ئالمىشىپ سەن ئۇلاردىن قورقىدىغان بولۇپ قالدىڭمۇ؟ سېنىڭ ھېلىقى چۆل - باياۋانلاردىكى ھەيۋىتىڭ ئاقماي قالدىمۇ - يا؟ مەن يەنىلا خۇددى ئاڭقىرالمىغاندەك قىلىپ، چوڭقۇر تەپەككۇر دېڭىزىغا غەرق بولاتتىم. بۇ بىر تۈركۈم كىشىلەر گويا ساڭا بىر بىباھا ئەنگۈشتەر يوشۇرۇنغاندەك، ھەر ۋاقىت سېنىڭ ئۈچۈن تەييار تۇراتتى.

مەن يەنە بىر بالداق ئۆرلەپ رەببىمنىڭ نازىل قىلغان كىتابىغا باقتىم. ئىمكانىيىتىمنىڭ يار بېرىشىچە ھەقىقەتچى ئالىملارنىڭ سۆھبىتىدە بولدۇم، الله قا ھەمدىلەر بولسۇنكى، مەن يەنە بىر قېتىم توغرا جاۋابقا ئېرىشتىم. ئەسلىدە بۇ بىر تۈركۈم ئىنسانلار ماڭا ئوخشاش ئۆز ئاخىرەتلىكى ئۈچۈن دەسمايە سالغان كىشىلەر ئىكەن. پەقەت مېنىڭ تاۋارلىرىم تولىمۇ ئاددى ۋە ئەرزان بولۇپ قالغان ئىكەن، ئۇلارنىڭ تاۋارلىرى بولسا، ئەڭ قىممەتلىك نەرسىسى بولغان جېنى ۋە مېلى ئىكەن ئەمەسمۇ!؟ دەرۋەقە، الله سبحانه وتعالى ئىنسانلارنى ئىبادەتنىڭ كامالىتى بولغان جىھادقا تاللايدىكەن، ئاندىن بۇ ئىنسانلارغا تېپىلماس پايدا بېرىدىغان تىجارەتنى ئۆگىتىپ، جانلىرى ۋە ماللىرى بەدىلىگە جەننەتنى ۋەدە قىلىدىكەن. بۇ تىجارەتنى ھەقىقىي چۈشەنگەن، الله نىڭ رەھمىتىگە ئېرىشكەن ۋە خۇشال بولۇشقا ئەڭ تېگىشلىك بولغان بىر تۈركۈم بەختىيار ئىنسانلار بۇ سودىغا پەقەت سېنىڭلا پۈتلىكاشاڭ بولۇۋاتقانلىقىڭنى كۆرۈپ، ساڭا جەڭ ئېلان قىلىدىكەن. سەن بولساڭ ئۇلارنىڭ ئالدىدا سۆيۈملۈك بىر نەرسىگە ئايلىنىپ قالىدىكەنسەن. ۋەھالەنكى، ھەر ۋاقىت باشقىلارنى قورقۇتۇپ كۆنۈپ قالغان سەن بولساڭ بۇ كىشىلەردىن تولىمۇ ھەيرانلىق بىلەن ئەجەبلىنىپ قالاتتىڭ. چۈنكى سېنىڭ بۇ سودىدىن خەۋىرىڭ يوق ياكى ساڭا كىتاب نازىل بولمىغان ياكى سەن ئۇنىڭغا تەكلىپ قىلىنمىغان بىر مەخلۇقسەن.

ئى ئۆلۈم! سەن گەرچە ئۆز ئىختىيارىڭ بىلەن جان ئالالمايدىغان، پەقەت رەببىمىز سبحانه وتعالى نىڭ ئىزنى بىلەن كېلىدىغان بىر مەخلۇق بولساڭمۇ، ساڭا خىتابلار ياغدۇراتقۇم كېلىۋاتىدۇ چۈنكى الله نىڭ سەلتەنىتىدىن بىر ئازمۇ ئىلمى بولمىغان ياكى يالغاندىن بىلمەس بولۇۋالغان ئازغۇن ئىنسانلار نۇرغۇن قىممەتلىك كىشىلىرىمىزنى سەن ئارقىلىق قورقۇتماقتا ياكى بۇ قارا كاپىرلار بىزگە ئۆز كۈچ - قۇدرىتىنى نامايەن قىلىۋالغاندەك خۇشال بولۇشماقتا. الله نى بۇ نىجىس كاپىرلارنىڭ ئېپتىرالىرىدىن پاك دەپ ئېتىقاد قىلىمىزكى، الله ھەممە قۇدرەتنىڭ ئىگىسىدۇر، ئاخىر قايتىدىغان جايىمىز الله نىڭ دەرگاھىدۇر.

ئى ئۆلۈم! سەن ھەقىقەتەن شەھىدلەر ئونلاپ ئارزۇ قىلغان ئۆلۈمسەن. سەن ھەقىقەتەن رىزۋان بەيئىتىدە بېرىلگەن ئۆلۈمسەن. ئى ئۆلۈم! سەن كاپىرلار ئارزۇ قىلالمايدىغان ئۆلۈمسەن. ۋەھالەنكى، سەن مۆئمىنلەرنى ناھايىتى ئىللىقلىق ۋە سىلىقلىق بىلەن كۈتۈۋالىسەن، كاپىرلارنى بولسا بەكمۇ غەزەپ ۋە قاتتىقلىق بىلەن كۈتۈۋالىسەن. شۇنداق تۇرۇقلۇق بىز يەنە نېمىشقا قورقىدىكەنمىز، كاپىرلار سەن ئارقىلىق بىزنى قورقۇتۇپ، بىزدىن ئۈمىد قىلغان نەرسىسىگە ھەرگىز ئېرىشەلمەيدۇ چۈنكى بىز ئۇلارغا ئوخشاش ئۆلۈمدىن قورقىدىغان كاپىر ئەمەسمىز بەلكى مۇسۇلمان، مۇجاھىدمىز. ئاشۇ شەھىدلىرىمىزنىڭ ئېتىلىپ چىققان قانلىرىغا، چۆل - چۆل بولغان جەسەتلىرىگە، كۆيۈپ كۈل بولغان بەدەنلىرىگە ۋە شۇ ئارقىلىق الله نىڭ يولىدا بىزنى ئۆزىگە گۇۋاھچى قىلغان تەۋھىد ئەقىدىسىگە ھەرگىز خىيانەت قىلمايمىز، ئىنشائاللاھ! بىز ئۇلارنىڭ ئۆلۈم ئالدىدا يەنىلا رەببىمىزنى ئۇلۇغلاپ، تەكبىرلەر توۋلىغىنىنى كۆرگەن تۇرساق، قانداقمۇ خىيانەت قىلىمىز، پەقەت دەيۈزلەرلا خىيانەت قىلىدۇ، خالاس!

ئى الله! بىزنى ئۆزۈڭ رازى بولغان ھاياتتا ياشاتقۇزغىن ۋە ئۆزۈڭ رازى بولىدىغان شاھادەت بىلەن نېئمەتلەندۈرگىن!

ئى ئۆلۈم! مەن سېنى بارغانسىرى چۈشىنىپ قېلىۋاتىمەن، مەيلى الله نىڭ يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەر بولسۇن، مەيلى شەيتاننىڭ يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەر بولسۇن، ئۇلارنى كۆرۈپ سەن توغرىسىدىكى مەلۇماتىم تېخىمۇ ئاشماقتا، سەن ھەقىقەتەن مۆئمىنلەردە مەقسىتىڭگە يېتەلمەيدىكەنسەن. «بەلكى ئۇلار تىرىك بولۇپ، الله نىڭ دەرگاھىدىكى رىزىقتىن بەھرىمەن قىلىنىدۇ» (سۈرە ئال ئىمران 169- ئايەتنىڭ بىر قىسمى).

ماھىيەتتە سەن ئۇلارنى ئەمەس، ئۇلار سېنى ئۆلتۈرۈپ، مەڭگۈلۈك خاتىرجەملىككە ئۇلىشىۋالدى.

ئى ئۆلۈم! سەن الله قا ئۇچرىشىشنى ئارزۇ قىلمايدىغانلارنى قورقۇتقىن چۈنكى ئۇلار قىلغان قىلمىشلىرى تۈپەيلىدىن قورقۇشقا ئەڭ تېگىشلىك كىشىلەردۇر. ئۇلار بۇ دۇنيادا سەندىن قورقسۇن. سەن ئۇلارنى دۇنيادىن ئايرىپ، يالغۇز ھالدا قەبرىگە ئېلىپ كىرگەندىن كېيىن، تېخىمۇ قورقسۇن. قىيامەت كۈنى تېخىمۇ، تېخىمۇ قورقسۇن! ئۇلارغا الله نىڭ، پەرىشتىلەرنىڭ ۋە جىمى ئىنسان ۋە جىنلارنىڭ لەنىتى ياغسۇن! (ئامىن)

ئى ئۆلۈم! سەن مۆئمىنلەرنى قورقۇتالمايسەن چۈنكى بىزگە رەسۇلىمىز مۇھەممەد ﷺ خەۋەر بەردىكى، كاپىرلار بىز مۇسۇلمانلارغا بىر قاچا تائامغا ئولاشقاندەك ئولاشقان بۈگۈنكى كۈندە، بىزنىڭ سانىمىز كۆپ لېكىن دېڭىزنىڭ كۆپۈكىدەك ۋەزنىمىز يوق شۇنداقلا قەلبىمىزگە بوشاڭلىق تاشلانغان، بۇ بوشاڭلىق يەنىلا سەن توغرىلىق بولۇپ، سېنى يامان كۆرۈپ، دۇنيانى ياخشى كۆرگەنلىكىمىز ئۈچۈن بۇ خارلىققا مۇپتىلا بولدۇق.

بىزگە بۇ ئىلىملەر بېرىلگەندىن كېيىن ھەر دائىم رەببىمىزگە يېلىنىپ تۇرۇپ دۇئا قىلىمىزكى، ئى الله! بىزنى ئۆلۈمنى يامان كۆرۈپ، دۇنيانى ياخشى كۆرىدىغانلارنىڭ قاتارىدىن قىلمىغىن بەلكى بىزنى ئۆلۈمگە جەڭ ئېلان قىلىدىغان سادىق بەندىلىرىڭنىڭ قاتارىدىن قىلغىنكى، بۇ زىللەت كەتسۇن، بىزدىكى بۇ خارلىق كاپىرلارغا بولسۇن؛ زېمىنىنىڭ ھەر بىر يېرىدە زۇلۇم چېكىۋاتقان مەزلۇم مۇسۇلمانلار ئەزىز بولسۇن؛ قاراڭغۇ كامىرلاردا ئېچىنىشلىق ئىڭراۋاتقان قېرىنداشلىرىمىز، ئىختىيارى ۋە ئىختىيارسىز ھالدا كاپىرلارغا دېدەك - چۆرە بولۇپ قېلىۋاتقان قىز - ھەمشىرىلىرىمىز ھۆر بولسۇن؛ خارلىنىۋاتقان الله نىڭ كىتابى پۈتكۈل ئالەمگە ھاكىم بولسۇن. ئى الله! بىزنىڭ قەلبلىرىمىزدىن ئۆلۈمنىڭ قورقۇنچىسىنى ۋە دۇنيانىڭ مۇھەببىتىنى چىقىرىۋەتكىن، قەلبلىرىمىزگە ئاخىرەتنىڭ مۇھەببىتىنى سالغىن، پەيغەمبىرىڭ قايتا - قايتا ئارزۇ قىلغان شاھادەتنى ئاتا قىلغىن. ئى الله! سېنىڭ يولۇڭدا ھېچقانداق ھالاۋەتسىز ئۆلتۈرۈلگەن سادىق بەندىلىرىڭگە ۋاپا قىلىدىغانلارنىڭ قاتارىدىن قىلغىن، ئامىن!

ھەمشىرىلەرگە ھېيتلىق گۈلدەستە

(بىر ھەمشىرىمىزنىڭ ھېيتلىق سوۋغىسى)

بىرىنچى گۈل: رەببىڭىزنى ئەسلەڭ! چۈنكى ئۇ مەغفىرەت تەلەپ قىلغۇچىنى مەغفىرەت قىلىدۇ، تەۋبە قىلغۇچىلارنىڭ تەۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، (ھەققە) قايتقۇچىلارغا رەھمىتىنى ئاچىدۇ.

ئىككىنچى گۈل: ئاجىزلارغا رەھىمدىل بولۇڭكى بەخت قۇچىسىز، مۇھتاجلارغا بېرىڭكى تەسەللى تاپىسىز، ئۆچ - ئاداۋەتتىن يىراق بولۇڭكى ئەمىنلىك تاپىسىز.

ئۈچىنچى گۈل: ئۈمىدۋار بولۇڭكى، الله دائىم سىز بىلەن بىللە. پەرىشتىلەر سىز ئۈچۈن مەغفىرەت تەلەپ قىلىۋاتىدۇ، جەننەت سىزنى كۈتۈۋاتىدۇ.

تۆتىنچى گۈل: رەببىڭىزگە بولغان ياخشى خىياللىرىڭىز بىلەن كۆز ياشلىرىڭىزنى سۈرتۈڭ. الله نىڭ سىزگە ئاتا قىلغان نېئمەتلىرىنى ئەسلەش بىلەن غەملىرىڭىزنى قوغلاڭ.

بەشىنچى گۈل: بۇ دۇنيادا مۇكەممەللىك بار دەپ ئويلاپ قالماڭ، مۇكەممەللىك پەقەت ياراتقۇچىغا خاستۇر.

ئالتىنچى گۈل: ئالىي ھىممەتلىك، ئۆزگىلەرگە ئازارسىز خورما دەرىخىگە ئوخشاش بولۇڭ. كىمكى ئۇنىڭغا چالما ئاتسا، ئەكسىچە ئۇ چالما ئاتقۇچىغا شېرىن مېۋىسىنى تۆكىدۇ.

يەتتىنچى گۈل: غەم - قايغۇنىڭ كەتكەن نەرسىنى قايتۇرۇپ ئەكەلگەنلىكىنى كۆرگەنمىدىڭىز ۋە سەۋەنلىكلەرنى يوغانلىقىنى ئاڭلىغانمىدىڭىز؟ شۇڭا كەتكەنگە قايغۇرماي سەۋەنلىكنى تۈزىتىشكە ھەرىكەت قىلىڭ.

سەككىزىنچى گۈل: ئەخلاقىڭىز باغۇ - بوستان، گۈل - گۈلىستانلاردىنمۇ گۈزەل بولسۇن! گۈزەل ئەخلاق پۇرىقىنى پەيغەمبەردىن ئېلىڭ.

توققۇزىنچى گۈل: قەلبىڭىزدىكى ئاداۋەت ئوتىنى سىزگە يامانلىق قىلغان كىشىلەرنى ئەپۇ قىلىش بىلەن ئۆچۈرۈڭ، مۆئمىننىڭ سۈپىتىنى تاپىسىز.

ئونىنچى گۈل: الله سىز بىلەن بىللە تۇرسا، يەنە كىمدىن قورقىسىز؟! ئەگەر الله سىزنى تاشلىۋەتسە يەنە كىمدىن ئۈمىد كۈتىسىز؟!

ئون بىرىنچى گۈل: ھارامدىن قېچىڭكى ھارامدىن كەلگەن ھەر قانداق لەززەت — ئارقىدىنلا ھەسرەت - نادامەت كەلتۈرىدۇ.

پەيغەمبەر تىبابىتى بىلىۋېلىڭ-ئېلىۋېلىڭ

زەيتۇن مېيى

الله تعالى مۇنداق دەيدۇ: «الله ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ نۇرىدۇر، الله نىڭ (مۆئمىن بەندىسىنىڭ قەلبىدىكى) نۇرى خۇددى (چىراق قويىدىغان) تەكچىگە ئوخشايدۇ، ئۇنىڭدا چىراق باردۇر، چىراق شىشىنىڭ ئىچىدىدۇر، شىشە گويا نۇرلۇق يۇلتۇزدۇر. چىراق مۇبارەك زەيتۇن دەرىخىنىڭ (يېغى) بىلەن يورۇتۇلغان، ئۇ (يەنى زەيتۇن دەرىخى) شەرق تەرەپتىمۇ ئەمەس، غەرب تەرەپتىمۇ ئەمەس (سەھرادا ئوچۇقچىلىقتا بولۇپ، كۈن بويى ئۇنىڭغا كۈن نۇرى چۈشۈپ تۇرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ مېۋىسى پىشىپ يېتىلگەن بولىدۇ). يېغى (ئەڭ سۈزۈك بولىدۇ، سۈزۈكلۈكىدىن) ئوت تەگمىسىمۇ يورۇپ كېتەيلا دەپ قالىدۇ، (ئوت بىلەن يورۇتۇلسا) نۇر ئۈستىگە نۇر قوشۇلىدۇ. الله خالىغان كىشىنى ئۇنىڭ نۇرىغا (يەنى قۇرئانغا) (ئەگىشىشكە) مۇۋەپپەق قىلىدۇ، الله (ئىبرەت ئالسۇن دەپ) كىشىلەرگە مىساللارنى (ئۇلارنىڭ چۈشىنىشىگە يېقىنلاشتۇرۇپ) بايان قىلىدۇ، الله ھەممە نەرسىنى بىلگۈچىدۇر» (سۈرە نۇر 35- ئايەت).

تىرمىزى ۋە ئىبنى ماجەلەر ئەبۇ ھۇرەيرە رضي الله عنه دىن پەيغەمبەر ﷺ نىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى نەقىل قىلىدۇ: «ماي يەڭلار ۋە ئۇنىڭ بىلەن مايلىنىڭلار، چۈنكى ئۇ مۇبارەك دەرەختىندۇر».

ئابدۇللا ئىبنى ئۆمەر رضي الله عنه دىن نەقىل قىلىنغان ھەدىستە پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «ماينى قوشۇمچە يېمەكلىك قىلىڭلار ۋە ئۇنىڭ بىلەن مايلىنىڭلار چۈنكى ئۇ مۇبارەك دەرەختىندۇر» (ئىبنى ماجە 3319- ھەدىس).

زەيتۇن مېيى بىرىنچى دەرىجىلىك ھۆل ئىسسىق، ئۇنى «قۇرغاق» دېگەنلەر خاتالاشقانلاردۇر. ماي سىقىپ چىقىرىلغان زەيتۇننىڭ قاراپ پەرقلىنىدۇ. پىشقان زەيتۇننىڭ مېيى ئەڭ ياخشى ۋە مۆتىدىل. توڭ زەيتۇننىڭ مېيىدا قۇرغاقلىق ۋە سوغۇقلۇق بار. قىزىل زەيتۇن مېيى پىششىق بىلەن توڭ ئارىسىدىكى مىزاجدا. قارا زەيتۇن قىزىتىلىپ ھۆللەنسە مۆتىدىل بولۇپ، ئۇ زەھەرنى قايتۇرىدۇ، قورساقنى بوشىتىدۇ، مەددە قۇرۇتنى چىقىرىدۇ، كونا ماي ئېرىش ۋە قىزىتىش جەھەتتە يامانراق، سۇ بىلەن چىقىرىلغان مايىنىڭ ھارارىتى ئازراق ۋە مەنپەئىتى ياخشىراقتۇر. بارلىق زەيتۇن مېيى تېرىنى يۇمشىتىپ، قېرىلىقنى كېچىكتۈرىدۇ. تۇزلۇق زەيتۇن سۈيى ئوت كۆيۈكىنىڭ يىرىڭداپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ. چىش مىلىكىنى چىڭىتىدۇ، ئۇنىڭ ياپرىغى قىزىللىققا، قىچىشقاققا، مەينەت جاراھەتكە ۋە يەلتاشمىغا پايدا قىلىدۇ، تەرنى چەكلەيدۇ. ئۇنىڭ پايدىلىرى بۇنىڭدىنمۇ كۆپتۇر.